

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 31/2025 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sivistysvaliokunta (SiVM 4/2025 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Hallinnonalan virastot

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluvat seuraavat virastot:

- 1) Opetushallitus;
 - 2) Kansallisarkisto;
 - 3) Museovirasto;
 - 4) Taide- ja kulttuurivirasto;
 - 5) Suomen Akatemia;
 - 6) opintotuen muutoksenhakulautakunta.
- Virastojen tehtävistä säädetään erikseen.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

2 §

Sivistyshallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sen hallinnonalalle kuuluvat virastot muodostavat keskustason sivistyshallinnon.

Sivistyshallinnon tavoitteena on turvata kansalaisten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutuminen laadukkaasti ja vaikuttavasti yhteistyössä eri hallinnonalojen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Sivistyshallinto edistää toimialallaan yhteiskunnan toimintavarmuutta sekä kansalaisten hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

Sivistyshallinnon toiminnan laatua ja vaikuttavuutta edistetään yhteisillä toimintamalleilla ja -rakenteilla sekä kehittämällä virastojen yhteisiä palveluita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää virastojen yhteisten palvelujen järjestämisestä, sisällöstä ja toteuttamistavoista.

3 §

Viraston pääjohtaja

Virastossa on pääjohtaja, jonka valtioneuvosto nimittää.

Pääjohtajan tehtävänä on johtaa, kehittää ja valvoa viraston toimintaa sekä vastata toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta.

Pääjohtajan erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtion virkamieslaissa (750/1994). Suomen Akatemian pääjohtajan erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään lisäksi Suomen Akatemiasta annetussa laissa (922/2009).

4 §

Viraston muu henkilöstö

Virkamiehet nimittää ja muun henkilöstön ottaa palvelukseen pääjohtaja, jollei viraston työjärjestyksessä muuta määrätä.

Viraston toimintayksikön päälliköllä, joka on välittömästi pääjohtajan alaisuudessa, erityisenä kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Virkamiehellä, jonka tehtäviin kuuluu yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta merkittävän julkisen vallan käyttämistä, kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto.

5 §

Asioiden ratkaiseminen

Pääjohtaja ratkaisee virastossa päätettävät asiat, jos muuta ei säädetä taikka työjärjestyksessä tai Suomen Akatemian johtosäännössä määrätä. Pääjohtaja voi pidättää ratkaistavakseen yksittäisen asian, joka työjärjestyksen mukaan kuuluisi muun virkamiehen päätettäväksi.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

6 §

Työjärjestys

Jollei laissa tai asetuksessa muuta säädetä, viraston organisaatiosta, johtamisesta, ratkaisuvallasta sekä muusta hallinnon ja toiminnan järjestämisestä määrätään pääjohtajan vahvistamassa työjärjestyksessä.

7 §

Varautuminen

Virastojen varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa (1552/2011). Viraston pääjohtaja hyväksyy viraston valmiussuunnitelman.

Virastossa on valmiuspäällikkö. Valmiuspäällikön tehtävänä on yhteensovittaa viraston häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ja valmiussuunnittelua, avustaa viraston pääjohtajaa viraston johtamisessa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä osallistua hallinnonalan varautumisyhteistyöhön.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut pääjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivat viraston toimintayksikön päälliköt ovat edelleen kelpoisia tehtäviinsä.

Laki

Opetushallituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Opetushallitus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluva virasto, joka toimii varhaiskasvatukseen, koulutukseen, jatkuvaan oppimiseen, kansainvälistymiseen, kotimaisiin kieliin sekä näihin kuuluvaan tieto- ja palvelutoimintaan liittyvissä tehtävissä.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

2 §

Organisaatio

Opetushallituksessa toimii osastona Kotimaisten kielten keskus, josta säädetään 5 ja 6 §:ssä. Kotimaisten kielten keskuksessa on ruotsinkielisille toiminnoille oma yksikkö.

Opetushallituksessa on yksikkö ruotsinkielisen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen tehtäviä varten. Viraston muista toimintayksiköistä määrätään viraston työjärjestyksessä.

Opetushallituksen yhteydessä toimii erillisyyksiköitä, joista säädetään 7 §:ssä. Erillisyyksiköiden tehtävistä säädetään erikseen.

3 §

Opetushallituksen johtokunta ja muut toimielimet

Opetushallituksen yhteydessä toimii viraston toimintaa tukeva johtokunta, jonka tehtävänä on:

1) seurata Opetushallituksen toimialaa ja tehdä tarvittaessa sitä koskevia esityksiä Opetushallitukselle;

2) edistää Opetushallituksen yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa;

3) käsitellä Opetushallituksen toimialaan kuuluvia strategioita sekä Opetushallituksen toiminnan ja talouden suuntaviivoja.

Johtokuntaa tulee kuulla opetussuunnitelmien, tutkintojen, koulutusten ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä viraston työjärjestyksestä ja johtajien nimittämisestä.

Johtokunnan kokoonpanosta, asettamisesta, toimikaudesta ja palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Opetushallituksen yhteydessä toimivista muista toimielimistä säädetään erikseen.

4 §

Opetushallituksen tehtävät

Opetushallituksen tehtävänä on:

1) kehittää varhaiskasvatusta, koulutusta ja jatkuvaa oppimista, hoitaa näihin liittyvät palvelu- ja hallintotehtävät sekä osallistua osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointiin;

2) edistää yhteiskunnan kansainvälistymistä sekä suomalaisen koulutuksen tunnettuutta ja yhteistyötä ulkomailla;

3) huolehtia alaisuudessaan toimivien valtion oppilaitosten tulosohjauksesta;

4) hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämät tehtävät.

Opetushallituksen tehtävänä on lisäksi muussa laissa säädetyn mukaisesti:

1) päättää toimialaansa kuuluvan koulutuksen opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja muista määräyksistä;

2) ylläpitää ja kehittää sille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä varten digitaalisia palveluja, tietovarantoja ja rekistereitä;

3) tuottaa palveluja opiskelijavalintojen toteuttamista varten;

4) huolehtia ulkomailla suoritettujen opintojen ja ammattipätevyyden tunnustamiseen sekä kieli- ja kääntäjätutkintoihin liittyvistä tehtävistä.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

Korkeakoulujen osalta Opetushallitus hoitaa kuitenkin vain 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut ennakkointitehtävät, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut tehtävät sekä 2 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettut tehtävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus pidättää ratkaistavakseen koulutuspoliittisesti merkittävä asia, joka muutoin kuuluisi Opetushallituksen ratkaistavaksi.

Kotimaisten kielten keskuksen tehtävistä säädetään 5 §:ssä.

Opetushallitus toimii yhteistyössä sen tehtäviin liittyvää toimintaa harjoittavien ja rahoittavien kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten ja muiden yhteisöjen kanssa.

5 §

Kotimaisten kielten keskuksen tehtävät

Kotimaisten kielten keskuksen tehtävänä on:

1) edistää suomen ja ruotsin kielen käyttöä yhteiskunnassa tuottamalla ja levittämällä tietoa näistä kielistä ja niiden vaihtelusta Suomen kulttuurissa ja yhteiskunnassa;

2) vastata suomen ja ruotsin kielten huollosta, neuvonnasta ja sanakirjatyöstä sekä tehdä kielienhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvää tutkimusta;

3) seurata saamen kielten, viittomakielten, romanikielen ja karjalan kielen käyttöä ja elvytystoimia.

Poiketen siitä, mitä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista annetun lain (/) 5 §:ssä säädetään, ratkaisuvalla 1 momentissa säädettyjen tehtävien osalta on Kotimaisten kielten keskuksen päälliköllä, eikä Opetushallituksen pääjohtaja voi pidättää niitä ratkaistavakseen.

6 §

Kielilautakunnat

Kotimaisten kielten keskuksen yhteydessä toimivat suomen kielen, ruotsin kielen, saamen kielten, viittomakielten, romanikielen ja karjalan kielen lautakunnat.

Lautakuntien tehtävänä on antaa alansa kuuluvia kieliä ja niiden käyttöä koskevia periaatteellisia tai yleisluonteisia suosituksia.

Kielilautakuntien toimikaudesta, jäsenmäärästä sekä jäsenten valinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Erillisyksiköt

Opetushallituksen erillisyksikköinä toimivat:

1) Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013) tarkoitettu Kansallinen koulutuksen arviointikeskus;

2) ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 2 §:ssä tarkoitettu Ylioppilastutkintolautakunnan kanslia;

3) Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetussa laissa (682/2021) tarkoitettu Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

Arviointikeskuksen johtaja vahvistaa arviointikeskuksen tehtäviä koskevan työnjaon Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua arviointineuvostoa kuultuaan. Kanslian pääsihteeri vahvistaa kanslian tehtäviä koskevan työnjaon Ylioppilastutkintolautakuntaa kuultuaan. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen johtaja vahvistaa palvelukeskuksen tehtäviä koskevan työnjaon.

Erillisyksikön henkilöstön nimittää tai ottaa erillisyksikön päällikkö.

Opetushallitus tuottaa erillisyksiköille hallinto- ja tukipalvelut. Opetushallitus ja erillisyksiköt sopivat hallinto- ja tukipalveluiden toteuttamisesta sekä niistä aiheutuvien kustannusten jakamisesta.

Mitä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään, ei sovelleta erillisyksiköihin. Mitä mainitun lain 6 §:ssä säädetään, sovelletaan erillisyksiköihin ainoastaan tämän pykälän 4 momentissa tarkoitettujen hallinto- ja tukipalveluiden tuottamisen osalta.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Opetushallituksesta annettu laki (564/2016) ja Kotimaisten kielten kes-
kuksesta annettu laki (1403/2011).

Kumotussa Opetushallituksesta annetussa laissa tarkoitettu Opetushallitus jatkaa toimintaansa tässä laissa tarkoitettuna Opetushallituksena henkilöstöineen sekä oikeuksineen ja velvollisuuksineen.

Kotimaisten kielten keskuksen virkasuhteisen henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Kotimaisten kielten keskuksen työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Opetushallituksen palvelukseen virkasuhteisena henkilöstönä. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Opetushallituksen palvelukseen määräaikaiseen virkasuhteeseen määräaikaisen työsopimussuhteensa keston ajaksi.

Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 10 §:n mukaista aluetta.

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsotaan siihen liittyvien etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena.

Opetushallitukseen siirtyvä henkilö on edelleen kelpoinen tehtäviinsä tai niitä vastaaviin tehtäviin.

Kotimaisten kielten keskuksessa vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Opetushallitukselle. Mainitusta ajankohdasta lukien Opetushallitukselle siirtyvät myös Kotimaisten kielten keskuksen sopimukset, lukuun ottamatta virastokohtaista virka- ja työehtosopimusta, ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet.

Opetushallituksen ja Kotimaisten kielten keskuksen on Opetushallituksen pääjohtajan johdolla valmistettava työjärjestys ja järjestettävä hallinto- ja muut tukipalvelut niin, että tämän lain mukainen toiminta voi alkaa 1 päivänä tammikuuta 2026.

Ennen tämän lain voimaantuloa asetetut kielilautakunnat jatkavat toimintaansa tämän lain mukaisina lautakuntina toimikautensa loppuun.

Laki

Kansallisarkistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Kansallisarkisto on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluva virasto, joka toimii kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen ja tietoaineistojen sekä kirjastoaineiston käytettävyyden turvaamiseen, digitaalisen arkistoinnin kehittämiseen, lukemisesteisten henkilöiden yhdenvertaisen lukemisen ja oppimisen edistämiseen sekä saavutettavan julkaisemisen edistämiseen liittyvissä tehtävissä.

2 §

Tehtävät

Kansallisarkiston tehtävänä on:

- 1) varmistaa viranomaisten asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistointi;
- 2) edistää arkistoitavien ja arkistoitujen tietoaineistojen tutkimusta ja muuta käyttöä;
- 3) edistää merkittävien yksityisten asiakirja-aineistojen arkistointia ja käyttöä;
- 4) toimia arkistoinnin asiantuntijaviranomaisena;
- 5) toimia asiantuntijana viranomaisten heraldisissa kysymyksissä ja edistää heraldista kulttuuria;
- 6) vastaanottaa tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista siirrettävää kirjastoaineistoa, säilyttää sitä sekä asettaa se tarvitsijoiden käyttöön (*varastokirjastopalvelut*);
- 7) hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämät tehtävät.

Kansallisarkiston tehtävänä on lisäksi hoitaa arkistolaissa (831/1994), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetussa laissa (13/2003), yksityisten arkistojen valtionavusta annetussa laissa (1006/2006) ja muussa lainsäädännössä sille säädetyt tehtävät sekä järjestää Saavutettavuuskirjasto Celian palveluista annetussa laissa (/) tarkoitetut palvelut.

Varastokirjastopalveluja toteuttaessaan Kansallisarkisto voi poistaa ja hävittää tarpeetonta tai huonokuntoista kirjastoista vastaanottamaansa aineistoa. Kansallisarkisto voi ottaa vastaan aineistoa myös muilta kuin 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuilta luovuttajilta.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

3 §

Toimipaikat

Kansallisarkiston toimipaikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella, jos se on tarpeen kielellisten oikeuksien toteutumisen tai palveluiden saatavuuden turvaamiseksi taikka erityisistä kulttuurihistoriallisista syistä. Kansallisarkisto päättää muista toimipaikoistaan ja niiden sijoittamisesta.

4 §

Organisaatio

Kansallisarkistossa on Saavutettavuuskirjasto Celia ja Varastokirjasto. Viraston muista toimintayksiköistä määrätään työjärjestyksessä.

5 §

Pistekirjoituksen neuvottelukunta ja heraldinen lautakunta

Kansallisarkiston yhteydessä toimii pistekirjoituksen neuvottelukunta, jonka tehtävänä on toimia pistekirjoituksen ja näkövammaisten henkilöiden oppimateriaalin asiantuntijaelimenä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja toimikaudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Kansallisarkiston yhteydessä toimii heraldiikkaa koskevien lausuntojen käsittelemistä varten heraldinen lautakunta, josta määrätään Kansallisarkiston työjärjestyksessä.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Kansallisarkistosta annettu laki (1145/2016), Varastokirjastosta annettu laki (1078/1988) ja Saavutettavuuskirjasto Celiasta annettu laki (787/2022).

Kumotussa Kansallisarkistosta annetussa laissa tarkoitettu Kansallisarkisto jatkaa toimintaansa tässä laissa tarkoitettuna Kansallisarkistona henkilöstöineen sekä oikeuksineen ja velvollisuuksineen.

Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian virkasuhteisen henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Kansallisarkiston palvelukseen työsuhteisena henkilöstönä. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Kansallisarkiston palvelukseen määräaikaisen työsopimussuhteensa keston ajaksi.

Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työvoimalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 10 §:n mukaista aluetta.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsotaan siihen liittyvien etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena.

Kansallisarkistoon siirtyvä henkilö on edelleen kelpoinen tehtäviinsä tai niitä vastaaviin tehtäviin.

Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Kansallisarkistolle. Mainitusta ajankohdasta lukien Kansallisarkistolle siirtyvät myös Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian sopimukset, lukuun ottamatta virastokohtaista virka- ja työehtosopimusta, ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet.

Kansallisarkiston, Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian on Kansallisarkiston pääjohtajan johdolla valmistettava työjärjestys ja järjestettävä hallinto- ja muut tukipalvelut niin, että tämän lain mukainen toiminta voi alkaa 1 päivänä tammikuuta 2026.

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu pistekirjoituksen neuvottelukunta jatkaa toimintaansa tämän lain mukaisena neuvottelukuntana toimikautensa loppuun.

Muussa lainsäädännössä oleva viittaus arkistolaitokseen, Varastokirjastoon ja Saavutettavuuskirjasto Celiaan katsotaan tämän lain tultua voimaan viittaukseksi Kansallisarkistoon.

Laki

Museovirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Museovirasto on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluva virasto, joka toimii monimuotoisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön suojeluun, kansallisen kulttuuriomaisuuden ja kokoelmien kartuttamiseen, säilyttämiseen ja hallintaan, näitä koskevan tiedon tuottamiseen ja välittämiseen, museotoimintaan sekä museoalan kehittämiseen liittyvissä tehtävissä.

2 §

Tehtävät

Museoviraston tehtävänä on:

- 1) toimia kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelun asiantuntijaviranomaisena;
- 2) vastata arkeologisen kulttuuriperinnön ja, jollei asia kuulu muun viranomaisen toimialaan, kulttuuriympäristön suojelusta ja valvonnasta;
- 3) säilyttää, tutkia, esitellä ja tulkita aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä;

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

4) harjoittaa museotoimintaa ylläpitämällä Suomen kansallismuseota kansallisena kulttuurihistorian museona;

5) huolehtia osaltaan aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä ja kulttuuriomaisuutta koskevan tiedon tuottamisesta, välittämisestä, tallentamisesta, säilyttämisestä, saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä edistää sen hallintaa ja siihen perustuvaa tutkimusta;

6) vastata museoalan ja museoiden kulttuuriympäristötoiminnan valtakunnallisesta ohjaamisesta ja kehittämisestä asiantuntijaviranomaisena;

7) huolehtia Suomenlinnan maailmanperintökohteesta sekä muista viraston hallintaan kuuluvista alueista niiden säilyttämisestä, hallinnosta, hoidosta, ylläpidosta, kehittämisestä ja esittelystä;

8) toimia kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämisestä ja tuonnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/880 4 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena;

9) hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämät tehtävät.

Museoviraston tehtävänä on lisäksi hoitaa muinaismuistolaissa (295/1963), rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa (498/2010), kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetussa laissa (933/2016), museolaissa (314/2019) ja muussa lainsäädännössä sille säädetyt tehtävät.

3 §

Toimipaikat

Museovirasto päättää toimipaikoistaan ja niiden sijoittamisesta.

4 §

Organisaatio

Museovirastossa on Suomen kansallismuseo ja Suomenlinnan hoitokunta. Viraston muista toimintayksiköistä määrätään työjärjestyksessä.

Museoviraston hallinnassa olevien, Suomen kansallismuseon toimintaan liittyvien museokoelmien hallinta kuuluu virastossa Suomen kansallismuseon toimialaan.

Suomen kansallismuseo -toimintayksikön päällikkönä on ylijohtaja. Ylijohtajan nimittää opetus- ja kulttuuriministeriö viiden vuoden määräajaksi, jollei erityisestä syystä ole perustetta nimitää tätä lyhyemmäksi määräajaksi. Suomen kansallismuseon henkilöstön nimittää tai ottaa ylijohtaja.

5 §

Suomenlinnan neuvottelukunta

Museoviraston yhteydessä toimii Suomenlinnan neuvottelukunta, jonka tehtävänä on edistää Suomenlinnan maailmanperintökohteen toimintaan ja ylläpitoon liittyvää yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

Valtioneuvoston asetuksella säädetään neuvottelukunnan kokoonpanosta, nimittämisestä ja toimikaudesta. Neuvottelukunnan kokoontumisesta ja asioiden käsittelystä määrätään viraston työjärjestyksessä.

6 §

Kiinteistöhaltijavirasto

Museovirasto hallitsee oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) tarkoitettua valtion kiinteistövarallisuutta Suomenlinnan alueella. Viraston hallintaan kuuluvista alueista ja rakennuksista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Maksut

Poiketen siitä, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään, maksuja pääsystä Museoviraston alaisiin museoihin, näyttelyihin ja yleisölle tarkoitettuihin tilaisuuksiin ja esittelyihin sekä maksuja viraston hallinnassa oleviin kokoelmiin liittyvistä palveluista voidaan alentaa tai jättää maksu kokonaan perimättä, jos se on opetuksen, tieteen tai muuten yleisen edun kannalta tarkoituksenmukaista.

Poiketen siitä, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään, liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden viraston rakennusten ja niissä sijaitsevien tilojen vuokraamiseen ja käyttöön liittyviä maksuja voidaan kulttuuripoliittisista syistä alentaa siten, että tiloista peritään kulloinkin käyvän hintatason mukainen maksu, tai jos sitä on pidettävä valtion edun mukaisena, maksu saa olla käypää alempi tai sen perimisestä voidaan luopua.

8 §

Muutoksenhaku

Museoviraston 2 §:n 8 kohdassa mainitun asetuksen nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Museovirastosta annettu laki (282/2004) ja Suomenlinnan hoitokunnasta annettu laki (1145/1988).

Kumotussa Museovirastosta annetussa laissa tarkoitettu Museovirasto jatkaa toimintaansa tässä laissa tarkoitettuna Museovirastona henkilöstöineen sekä oikeuksineen ja velvollisuuksineen.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

Suomenlinnan hoitokunnan virkasuhteisen henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Suomenlinnan hoitokunnan työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Museoviraston palvelukseen työsuhteisena henkilöstönä. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Museoviraston palvelukseen määräaikaisen työsopimussuhteensa keston ajaksi.

Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 10 §:n mukaista aluetta.

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsotaan siihen liittyvien etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena.

Museovirastoon siirtyvä henkilö on edelleen kelpoinen tehtäviinsä tai niitä vastaaviin tehtäviin.

Suomenlinnan hoitokunnan vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Museovirastolle. Mainitusta ajankohdasta lukien Museovirastolle siirtyvät myös Suomenlinnan hoitokunnan sopimukset, lukuun ottamatta virastokohtaista virka- ja työehtosopimusta, ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet.

Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan on Museoviraston pääjohtajan johdolla valmistettava Museoviraston työjärjestys ja järjestettävä hallinto- ja muut tukipalvelut niin, että tämän lain mukainen toiminta voi alkaa 1 päivänä tammikuuta 2026.

Muussa lainsäädännössä oleva viittaus Suomenlinnan hoitokuntaan katsotaan tämän lain tultua voimaan viittaukseksi Museovirastoon.

Laki

Taide- ja kulttuurivirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Taide- ja kulttuurivirasto on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluva virasto, joka toimii taiteen ja kulttuurin, mediakasvatuksen ja turvallisen mediaympäristön edistämiseen sekä audiovisuaalisen kulttuurin arkistointiin ja tuntemuksen edistämiseen liittyvissä tehtävissä.

2 §

Tehtävät

Taide- ja kulttuuriviraston tehtävänä on:

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

- 1) edistää taidetta ja kulttuuria sekä niiden asemaa ja merkitystä yhteiskunnassa valtakunnallisesti ja alueellisesti, jollei asia kuulu muun viranomaisen toimialaan;
- 2) luoda edellytyksiä taiteen tekemiselle ja taiteilijoiden työskentelylle;
- 3) edistää mediakasvatusta ja medialukutaitoa;
- 4) edistää lapsille turvallista mediaympäristöä;
- 5) säilyttää elokuviin sekä radio- ja televisio-ohjelmiin liittyviä aineistoja ja edistää niiden tutkimusta ja muuta käyttöä;
- 6) edistää audiovisuaalisen kulttuurin tuntemusta;
- 7) hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämät tehtävät.

Lisäksi Taide- ja kulttuuriviraston tehtävänä on hoitaa valtion taiteilija-apurahoista annetussa laissa (734/1969), kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007), kuvaohjelmalaissa (710/2011), ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetussa laissa (194/2016) ja valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen annetussa laissa (1174/2018) ja muussa lainsäädännössä sille säädetty tehtävät.

Poiketen siitä, mitä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista annetun lain (/) 5 §:ssä säädetään, ratkaisuvalla kuvaohjelmalain mukaisissa asioissa on sen toimintayksikön päälliköllä, jonka tehtäviin asiat viraston työjärjestyksen mukaan kuuluvat, eikä viraston pääjohtaja voi pidättää niitä ratkaistavakseen.

3 §

Toimipaikat

Taide- ja kulttuurivirasto päättää toimipaikoistaan ja niiden sijoittamisesta.

4 §

Taide- ja kulttuurineuvosto

Taide- ja kulttuuriviraston yhteydessä toimii taide- ja kulttuurineuvosto, jonka tehtävänä on:

- 1) päättää vertaisarviointiin perustuen valtion taiteilija-apurahoista annetun lain mukaisista apurahoista, muista taiteilijoille ja taiteilijaryhmille myönnettävistä apurahoista sekä taidepalkinnoista;
- 2) esittää valtion taiteilija-apurahoista annetun lain mukaista akateemikon arvonimeä;
- 3) toimia asiantuntijaelimenä taide- ja kulttuuripoliittisissa asioissa;
- 4) huolehtia tehtävistä, joista säädetään erikseen tai jotka opetus- ja kulttuuriministeriö sille antaa.

Valtioneuvosto nimeää taide- ja kulttuurineuvostoon puheenjohtajan, vähintään kahdeksan ja enintään 12 jäsentä sekä enintään seitsemän varajäsentä kolmen vuoden toimikaudeksi. Sama henkilö voidaan määrätä toimikunnan puheenjohtajaksi, jäseneksi tai varajäseneksi enintään kahdeksi toimikaudeksi peräkkäin ja sen jälkeen aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua uudelleen. Neuvoston jäsenten ja varajäsenten tulee edustaa taide- ja kulttuuripolitiikan asiantuntemusta laaja-alaisesti eri näkökulmista. Ennen neuvoston asettamista tulee kuulla taiteen ja kulttuurin kanalta keskeisiä tahoja.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään neuvoston päätöksenteosta ja toiminnasta.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

5 §

Toimielimet

Taide- ja kulttuuriviraston yhteydessä toimivat seuraavat toimielimet:

- 1) apurahojen ja avustusten jakamista varten lautakunta, josta säädetään eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetussa laissa (236/1961);
- 2) apurahojen jakamista varten lautakunta, josta säädetään eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetussa laissa (115/1997);
- 3) esittävän taiteen valtionosuuslautakunta, josta säädetään esittävän taiteen edistämisestä annetussa laissa (1082/2020);
- 4) kuvaohjelmalautakunta, josta säädetään kuvaohjelmalaissa.

6 §

Muutoksenhakukielto

Taide- ja kulttuurineuvoston päätöksestä, joka koskee taidepalkinnon myöntämistä, ei saa haakea oikaisua eikä valittaa.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista annettu laki (1434/2007) ja Taiteen edistämiskeskuksesta annettu laki (657/2012).

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskeskuksen virkasuhteisen henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskeskuksen työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa Taide- ja kulttuuriviraston (*uusi virasto*) palvelukseen työsuhteisena henkilöstönä. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy tämän lain voimaan tullessa uuden viraston palvelukseen määräaikaisen työsopimussuhteen keston ajaksi.

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsotaan siihen liittyvien etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena.

Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 10 §:n mukaista aluetta.

Uuteen virastoon siirtyvä henkilö on edelleen kelpoinen tehtäviinsä tai niitä vastaaviin tehtäviin.

Uusi virasto jatkaa Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskeskuksen toimintaa. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskeskuksen vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa uudelle virastolle. Mainitusta ajankohdasta lukien uudelle virastolle siirtyvät myös Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskes-

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

kuksen sopimukset, lukuun ottamatta virastokohtaisia virka- ja työehtosopimuksia, ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet.

Tämän lain vahvistamisen jälkeen Taide- ja kulttuurivirastolle voidaan nimittää pääjohtaja, jonka viran sijoituspaikka on 31 päivään joulukuuta 2025 opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskeskuksen on Taide- ja kulttuuriviraston pääjohtajan johdolla valmistettava uuden viraston työjärjestys ja järjestettävä hallinto- ja muut tukipalvelut niin, että uusi virasto voi aloittaa toimintansa 1 päivänä tammikuuta 2026.

Muussa lainsäädännössä oleva viittaus Kansallisen audiovisuaaliseen instituuttiin tai Taiteen edistämiskeskukseen katsotaan tämän lain tultua voimaan viittaukseksi Taide- ja kulttuurivirastoon.

Ennen tämän lain voimaantuloa asetetut kumotun Taiteen edistämiskeskukselta annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu taideneuvosto, 6 §:ssä tarkoitettujen valtion taidetoimikunnat ja 7 §:ssä tarkoitettujen alueellisten taidetoimikunnat jatkavat tehtävissään 30 päivään kesäkuuta 2026. Tämän lain 4 §:ssä tarkoitettu taide- ja kulttuurineuvosto asetetaan ensimmäisen kerran 1 päivänä heinäkuuta 2026 alkavalle toimikaudelle. Muussa lainsäädännössä oleva viittaus taideneuvostoon, valtion taidetoimikuntaan tai alueelliseen taidetoimikuntaan katsotaan tämän jälkeen viittaukseksi taide- ja kulttuurineuvostoon.

Laki

Saavutettavuuskirjasto Celian palveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lukemisesteisten kirjastopalvelut

Kansallisarkisto valmistaa, välittää ja lainaa saavutettavaa kirjastoaineistoa ja oppimateriaalia näkövammaisten ja muiden tekijänoikeuslain (404/1961) 17 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen lukemisesteisten käyttöön, neuvoa aineistojen ja palvelujen käytössä, ylläpitää ja kehittää lukemisesteisille tarkoitettua kirjastokokoelmaa ja muuta sisältötarjontaa sekä toimii näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden kirjastopalvelujen ja saavutettavan julkaisemisen asiantuntijana (*Saavutettavuuskirjasto Celian palvelut*).

Aineistojen välitys- ja lainauspalvelu sekä neuvonta ovat asiakkaille maksuttomia.

Kansallisarkisto toimii tässä laissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä yhteistyössä yleisten kirjastojen, muiden kirjastojen, oppilaitosten ja korkeakoulujen sekä tarvittaessa muiden yhteisöjen kanssa.

Eduskunnan vastaus EV 76/2025 vp

2 §

Käytösäännöt

Kansallisarkisto antaa Saavutettavuuskirjasto Celian aineistojen lainaamista, käyttöä, palautamista sekä käyttö- ja lainauskieltoa koskevat käytösäännöt, joita asiakkaiden tulee noudattaa.

3 §

Käyttö- ja lainauskielto

Kansallisarkisto voi rajoittaa määrääjäksi asiakkaan oikeuttaa käyttää Saavutettavuuskirjasto Celian aineistoja, jos asiakas on luovuttanut saamaansa aineistoa muille henkilöille tai mahdollistanut muille henkilöille pääsyn aineistoon. Kansallisarkisto voi rajoittaa määrääjäksi asiakkaan oikeutta lainata aineistoja, jos asiakas kadottaa tai vahingoittaa aineistoa toistuvasti. Käyttö- tai lainauskielto voi olla voimassa enintään 30 päivää.

Asiakas ei myöskään saa lainata aineistoja, jos hän ei ole palauttanut aiemmin lainaamia aineistoja käytösäännöissä ilmenevässä määrääjässä taikka korvannut kadonnutta tai vahingoittunutta aineistoa. Vahingoittuneesta tai kadonneesta aineistosta perittävän korvauksen suorittamatta jättäminen ei kuitenkaan johda lainauskieltoon, jos lainauskiellon asettaminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta. Lainauskielto päättyy välittömästi, kun aineisto on palautettu tai korvattu Kansallisarkistolle.

4 §

Muutoksenhaku

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

5 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

Suomen Akatemiasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen Akatemiasta annetun lain (922/2009) 7 § seuraavasti:

7 §

Pääjohtajan erityiset kelpoisuusvaatimukset

Sen lisäksi, mitä valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:ssä säädetään, pääjohtajan tulee olla teollisesti ansioitunut ja hänellä tulee olla tiede- ja korkeakouluhallinnon tuntemusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 18.6.2025

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri